

การออกแบบเครื่องเรือน โดยการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์

ลวดลายผ้าพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

The Furniture Design Utilizing the Identity of

Local Textile in the Sisaket Province

ประทักษ์ คุณทอง^{1*}

Pratak Koonthong

^{1*} สาขาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Art and Design Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

^{*}Corresponding author's E-mail: pratak.k@365.sskru.ac.th

Received: May 28, 2024

Revised: August 6, 2024

Accepted: August 15, 2024

DOI: <http://doi.org/>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา ลวดลายหัตถกรรมผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อออกแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ 3) ประเมินความพึงพอใจ จากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายที่เหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือน ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ มีลวดลายลักษณะ เฉพาะถิ่น ใช้รูปแบบสีที่มีความงามเฉพาะที่คงไว้ซึ่งภูมิปัญญาที่สั่งสมมาจากอดีต 2) ลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอศรีสะเกษที่เหมาะสมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการ ออกแบบเครื่องเรือน ได้แก่ ลายขอ ($\bar{x} = 4.20$) ลายเชิงเทียนประยุกต์ ($\bar{x} = 4.18$) และ ลายเชิงเทียนคู่ ($\bar{x} = 4.16$) ในการออกแบบเครื่องเรือนมีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ ผ้าพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยเก๊าอี้ เป็น เครื่องเรือนที่คงความมีอัตลักษณ์มากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$) และ 3) การประเมิน

ความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่า มีความพึงพอใจด้านรูปทรงและโครงสร้าง ($\bar{x} = 4.39$) ด้านลวดลายและความงาม ($\bar{x} = 4.36$)

คำสำคัญ: ออกแบบเครื่องเรือน, อัตลักษณ์, ผ้าพื้นเมือง

Abstract

The objectives of this creative research were 1) to investigate the traditional fabric handicraft patterns in Sisaket Province, 2) to design furniture from the application of the identity of local fabric patterns in Sisaket Province, and 3) to evaluate the satisfaction level achieved through the integration of appropriate pattern identity in furniture design. The research findings revealed that the native cloth patterns in Sisaket Province exhibited distinct designs and color schemes that preserved traditional knowledge. The Sisaket woven cloth included specific patterns such as the Khor pattern ($\bar{x} = 4.20$), Chuangtian pattern ($\bar{x} = 4.18$), and Chuangtian Khu pattern ($\bar{x} = 4.16$). The furniture designs were aligned with the local textile patterns of Sisaket Province. Among the products examined by the experts, the chair exhibited the greatest degree of local identity preservation ($\bar{x} = 4.37$). 3) The satisfaction assessment of a specific sample of 100 persons indicated that they were satisfied with both the shape and structure ($\bar{x} = 4.39$) and the pattern and aesthetics (mean = 4.36).

Keywords: furniture design, identity, local textile

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 13) 2566-2570 มีการดำเนินการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่า (Value creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาและเริ่มขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศแล้ว นำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในระดับภาคเศรษฐกิจจริงภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ได้มุ่งปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการและสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น (Office of The National Economic and Social Development Council, 2024)

การสร้างสรรค์ลายผ้าจากเส้นใยที่ละเส้น ใจวัดหลายในการสื่อความหมาย จนกลายเป็นสินค้า คือ ความงาม ความประณีตวิจิตรบรรจงที่แสดงถึงอัจฉริยภาพของผู้คนในแต่ละท้องถิ่นเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเพียร ความมีศิลปะ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษซึ่งสั่งสมมาอย่างยาวนาน จากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นมรดกล้ำค่า (Suwanthada, 2014) โดยใช้ความประณีตละเอียดอ่อนของผ้าเป็นสิ่งบ่งบอกฐานะของผู้สวมใส่ จวบจนเวลาเปลี่ยนแปลงไปผ้าทอมือพื้นบ้านเหล่านั้น กลับไม่ตอบสนองความต้องการของตลาด การพัฒนาลายผ้ากลายเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเข้าสู่ตลาด แต่การที่จะออกแบบลวดลายใหม่ไม่ได้เป็นสิ่งที่ง่ายกับทุกคน ซึ่งต้องยอมรับความจริงว่า ช่างทอพื้นบ้านมีข้อจำกัดในการออกแบบลายใหม่ เนื่องจากช่างทอไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านศิลปะและการออกแบบ ซึ่งในส่วนที่ช่างทอจะสามารถออกแบบลายผ้าได้เองนั้นมีน้อย ความจริงที่เกิดขึ้นจึงมักเป็นการลอกเลียนแบบลวดลายระหว่างชุมชน (Sikkha, 2011)

หัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองของชาวจังหวัดศรีสะเกษนั้น มีลวดลายและรูปแบบที่มีความน่าสนใจ มีความแตกต่างกันด้วยศิลปะเชิงช่างแต่ละพื้นถิ่น และความมั่นคงใจของแต่ละบุคคล และทั้งที่แตกต่างกันด้วยลักษณะของวัสดุที่ใช้ในการทำ ประโยชน์ในการใช้สอย ความคงทนและความสะดวกสบายในการนำไปใช้งาน และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ปัจจุบันการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือเครื่องเรือนกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การรักษาไว้ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่สนับสนุนให้การรักษามรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมให้มีความน่าสนใจและเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงความเป็นพื้นถิ่นให้ได้รับการพัฒนาและการยอมรับจากคนในประเทศ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องเรือนร่วมสมัย โดยการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาเครื่องเรือน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ร่วมกับศิลปกรรมพื้นถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ รวมไปถึงลักษณะเด่นของงานหัตถกรรมพื้นถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนา การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ลวดลายจากผ้าพื้นเมืองให้ดำรงอยู่ และมีการผลิตสืบทอดต่อไปเพื่อเป็นมรดกของลูกหลาน ซึ่งเป็นแนวทางอีกประการหนึ่ง ที่จะสร้างความเจริญแก่ชุมชนและยังแสดงถึงจุดเด่นของวัฒนธรรมพื้นถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และเป็นความภาคภูมิใจในศิลปะลวดลายหัตถกรรมพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษให้เป็นที่รู้จัก ร่วมกับการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน 2566-2570 เพิ่มคุณค่าและมูลค่าตามกรอบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) เสริมเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนให้มีความเข้มแข็งมั่นคง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในภูมิภาคได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลวดลายหัตถกรรมผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อออกแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ
3. ประเมินความพึงพอใจจากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายที่เหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาลวดลายหัตถกรรมผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Information) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมือง นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์การศึกษาลวดลายผ้าพื้นเมืองมีการรวบรวมไว้ จากจำนวน 12 ลวดลายเป็นประชากร และใช้กระบวนการเชิงคุณภาพให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นผู้คัดเลือกให้เหลือกลุ่มตัวอย่างลายที่เป็นอัตลักษณ์ จำนวน 5 ลวดลาย ได้แก่ 1. ลายเชิงเทียนประยุกต์ 2. ลายเชิงเทียนคู่ 3. ลายขอ 4. ลายเชิงเทียนปักแล้ว และ 5. ลายเชิงเทียนเดี่ยว
2. การออกแบบเครื่องเรือนจากการประยุกต์ใช้ลวดลายหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องเรือนและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาอีสาน และผู้เชี่ยวชาญด้านลวดลายผ้าทอจากภูมิปัญญาอีสาน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้ลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) แบบประเมินความเหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือนและการประยุกต์ใช้ลวดลายจากหัตถกรรมพื้นบ้านอีสาน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินใน 4 ด้าน คือ 1) รูปร่าง รูปทรง

2) ลักษณะเฉพาะถิ่น (Leesuwan, 1989) 3) ประโยชน์ใช้สอย และ 4) โครงสร้างและความแข็งแรง (Salibuth, 2007)

3. การประเมินความพึงพอใจการออกแบบผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ที่สนใจ ผู้ซื้อและจำหน่ายงานผลิตภัณฑ์และงานเฟอร์นิเจอร์ จำนวนรวม 100 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้รูปแบบสถิติตาราง (Siljaru, 2012) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน + 10% เพื่อหาความเหมาะสม 2 ด้าน คือ 1) ด้านรูปทรงและโครงสร้าง และ 2) ด้านลวดลายและความสวยงาม และนำแบบประเมิน ข้อเสนอแนะ มาวิเคราะห์แล้วนำเสนอในรูปแบบของตาราง

ผลการวิจัย

การออกแบบเครื่องเรือนร่วมสมัย โดยการประยุกต์ใช้เอกลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ จากวัตถุดิบประสังข์ข้อที่ 1) พบว่ารูปแบบลวดลายผ้าทอ เกิดจากการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชาวบ้าน ในท้องถิ่น แต่ละชนเผ่า คือ เผ่าเขมร เผ่าส่วย เผ่าเยอ และเผ่าลาว ลวดลายและสีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ได้มาจากการย้อมสีจากเปลือกไม้ และลูกไม้ ตามแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นสีแดงและสีดำ ส่วนมากพบในสามเผ่า คือ เผ่าเขมร เผ่าส่วย และเผ่าเยอ ความบันเทิงใจเชิงช่างเรื่องการปัก ถัก ทอ ในแต่ละท้องถิ่นของกลุ่มทอผ้าจังหวัดศรีสะเกษนั้นล้วนสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายที่ปรากฏนั้นเป็นการสร้างรูปแบบเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันและใช้ในพิธีกรรม โดยผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ผลงานเหล่านั้นมีรูปแบบที่สอดคล้องกันกับการใช้งานและเป็นลักษณะเฉพาะ ลักษณะการผลิตผ้าและการใช้แต่ละรูปแบบ การศึกษาลวดลายผ้าพื้นเมืองจากการสอบถามผู้รู้ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ พบว่าแม่ลายหลักของลายผ้ามีการรวบรวมไว้ จำนวน 12 ลวดลาย คือ 1) ลายดินตะขาบ 2) ลายขามแดง 3) ลายหางสิงห์ 4) ลายขอ 5) ลายเชิงเทียนเดี่ยว 6) ลายเชิงเทียนปักแล้ว 7) ลายดอกช่อดอกคือ 8) ลายโซ่ 9) ลายเชิงเทียนประยุกต์ 10) ลายกัญแจ 11) ลายเชิงเทียนคู่ และ 12) ลายขั้วตาแหหลวง

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์การหารูปแบบและความเหมาะสมของลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอ
จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนอย่างเหมาะสม

ระดับความคิดเห็น	ประยุกต์ใช้กับเทคนิคกะมี้		ประยุกต์ใช้กับเทคนิคกะมี้		ประยุกต์ใช้กับเทคนิคกะมี้	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. ลวดลายแสดงถึงอัตลักษณ์ ผ้าทอศรีสะเกษ	4.17	0.13	3.34	0.14	4.21	0.11
2. ความเหมาะสมสวยงามน่าใช้	4.13	0.21	3.37	0.14	4.17	0.14
3. ความโดดเด่นในการนำ ลวดลายไปประยุกต์ใช้	4.19	0.17	3.33	0.16	4.16	0.17
4. มีความประณีตของลวดลาย	4.15	0.14	3.36	0.19	4.15	0.11
5. วัสดุที่ใช้มีความเหมาะสม	4.11	0.17	3.34	0.17	4.11	0.11
6. ลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่ง ศิลปะหัตถกรรมศรีสะเกษ	4.17	0.21	3.48	0.19	4.19	0.14
รวม	4.18	0.19	3.44	0.16	4.20	0.15

จากตาราง 1 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและความเหมาะสมของ
ลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

เครื่องเรือน ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีระดับความเหมาะสม ดังนี้ ลายขอ ($\bar{x} = 4.20$) ลายเชิงประยุกต์ ($\bar{x} = 4.18$) และลายเชิงเทียนคู่ ($\bar{x} = 3.44$)

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์การหารูปแบบและความเหมาะสมของลวดลายจากหัตถกรรมพื้นบ้านอีสาน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนอย่างเหมาะสม

ระดับความคิดเห็น	4. ลายเชิง เทียนปักแล้ว		5. ลายเชิง เทียนคู่		6. ลายเชิงเทียน เดี่ยว	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
1. ลวดลายที่แสดงถึงอัตลักษณ์ ผ้าทอจังหวัดศรีสะเกษ	3.31	0.11	4.15	0.13	3.33	0.17
2. ความเหมาะสมสวยงามน่าใช้	3.11	0.13	4.13	0.15	3.35	0.21
3. ความโดดเด่นในการนำ ลวดลายไปประยุกต์ใช้	3.30	0.15	4.15	0.17	3.27	0.15
4. มีความประณีตของลวดลาย	3.27	0.15	4.11	0.13	3.31	0.17
5. วัสดุที่ใช้มีความเหมาะสม	3.19	0.11	4.13	0.15	3.33	0.15
6. ลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่ง ศิลปหัตถกรรมศรีสะเกษ	3.21	0.13	4.15	0.17	3.27	0.13
รวม	3.29	0.15	4.16	0.15	3.35	0.17

จากตาราง 2 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการหารูปแบบและความเหมาะสมของลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือน โดยมีความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีระดับความเหมาะสม ดังนี้ ลายเชิงเทียนคู่ ($\bar{x} = 4.16$) ลายเชิงเทียนเดี่ยว ($\bar{x} = 3.35$) และลายเชิงเทียนปักแล้ว ($\bar{x} = 3.29$)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อออกแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตาราง 3

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำรูปแบบ ลวดลาย จากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนอย่างเหมาะสม

ลักษณะเครื่องเรือนรูปแบบที่ ประเมินเพื่อหาความ เหมาะสมเพื่อนำไปผลิต	 ชั้นวางของ		 เก้าอี้		 ตู้เก็บของ	
	ระดับความคิดเห็น	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	\bar{x}
1. ด้านประโยชน์ใช้สอย	4.22	0.17	4.37	0.31	4.24	0.17
2. ด้านรูปร่าง รูปทรง	4.31	0.13	4.39	0.30	4.27	0.13
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น	4.30	0.17	4.39	0.21	4.29	0.15
4. ด้านโครงสร้างและความ แข็งแรง	4.27	0.13	4.35	0.17	4.31	0.19
รวม	4.26	0.15	4.37	0.21	4.28	0.17

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการหาความเหมาะสมของลักษณะเครื่องเรือนเพื่อนำไปผลิต โดยเก้าอี้ มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ ($\bar{x} = 4.37$) รองลงมาคือ ตู้เก็บของ ($\bar{x} = 4.28$) และชั้นวางของ ($\bar{x} = 4.26$)

ตาราง 4

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำรูปแบบ ลวดลาย จากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนอย่างเหมาะสม

ระดับความคิดเห็น	ฉากกั้นห้อง		ที่นอนสบาย		โคมไฟ	
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D
1. ด้านประโยชน์ใช้สอย	4.20	0.18	4.21	0.13	4.30	0.11
2. ด้านรูปร่าง รูปทรง	4.24	0.17	4.24	0.15	4.25	0.15
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น	4.21	0.15	4.26	0.15	4.29	0.13
4. ด้านโครงสร้างและความแข็งแรง	4.18	0.13	4.17	0.11	4.27	0.11
รวม	4.21	0.15	4.20	0.15	4.25	0.11

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการหาความเหมาะสมของลักษณะเครื่องเรือนเพื่อนำไปผลิต โดยที่ โคมไฟ มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมาคือ ฉากกั้นห้อง ($\bar{x} = 4.21$) และที่นอนสบาย ($\bar{x} = 4.20$)

ตาราง 5

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำรูปแบบ ลวดลาย จากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนอย่างเหมาะสม

ลักษณะเครื่องเรือนรูปแบบที่ประเมิน เพื่อหาความเหมาะสมเพื่อนำไปผลิต	ตู้เสื้อผ้า		โต๊ะข้าง		กรอบภาพ	
	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D
1. ด้านประโยชน์ใช้สอย	4.21	0.13	4.26	0.11	4.22	0.15
2. ด้านรูปร่าง รูปทรง	4.24	0.15	4.21	0.13	4.17	0.15
3. ด้านลักษณะเฉพาะถิ่น	4.20	0.11	4.37	0.11	4.20	0.11
4. ด้านโครงสร้างและความแข็งแรง	4.25	0.13	4.33	0.15	4.21	0.17
รวม	4.21	0.11	4.33	0.11	4.20	0.11

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการหาความเหมาะสมของลักษณะเครื่องเรือนเพื่อนำไปผลิต โดยที่ โต๊ะข้าง มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด คือ ($\bar{x} = 4.33$) รองลงมาก็คือ ตู้เสื้อผ้า ($\bar{x} = 4.21$) และกรอบภาพ ($\bar{x} = 4.20$)

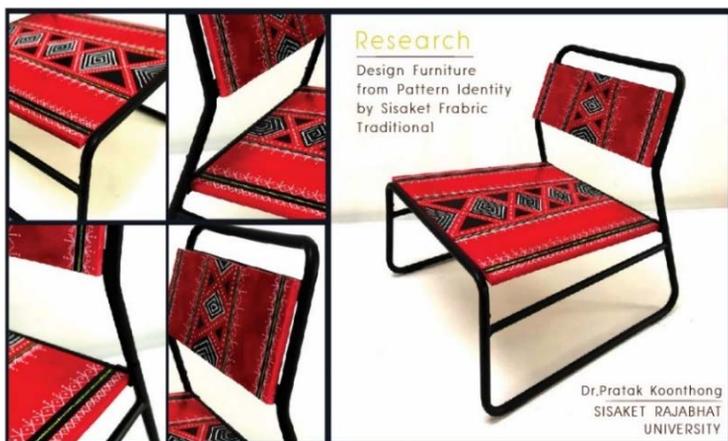
ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการนำลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษไปประยุกต์ใช้กับงานออกแบบเครื่องเรือน ตารางที่ 3 - 5 ดังนำเสนอข้างต้น พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการหารูปแบบและความเหมาะสม มีระดับความเหมาะสม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับ ดังนี้

ลำดับแรก เก้าอี้ ($\bar{x} = 4.37$) รองลงมา โต๊ะข้าง ($\bar{x} = 4.33$) ตู้เก็บของ ($\bar{x} = 4.28$) ชั้นวางของ ($\bar{x} = 4.26$) และ โคมไฟ ($\bar{x} = 4.25$) ตามลำดับ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) การประเมินความพึงพอใจจากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ที่เหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือน มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพ 1

เครื่องเรือนจากการประยุกต์ใช้ลวดลายหัตถกรรมผ้าทอจังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ผลการประเมินความพึงพอใจ จากการประยุกต์ใช้ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ที่เหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือน เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ลวดลายที่เหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือนโดยการประเมิน 2 ด้าน คือ 1) ด้านรูปทรง และ โครงสร้าง และ 2) ด้านลวดลาย และความงาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ผลการศึกษาดังนี้

ลักษณะประชากรศาสตร์ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็น เพศชาย 36 คน หญิง 64 คน ด้านอายุ อายุ 25 - 35 ปี จำนวน 13 คน อายุ 36 – 45 ปี จำนวน 39 คน อายุ 46 – 55 ปี จำนวน 41 คน และอายุ มากกว่า 55 ปี จำนวน 7 คน ด้านรายได้ต่อเดือน รายได้ต่ำกว่า 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 5 คน รายได้ 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 16 คน รายได้ 10,000 – 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 28 คน และรายได้ 10,000 – 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 51 คน ด้านการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และของตกแต่งบ้าน การเลือกซื้อ 6 เดือนต่อครั้ง จำนวน 15 คน การเลือกซื้อ 1 ปีต่อครั้ง จำนวน 38 คน และการเลือกซื้อ 2 ปีต่อครั้ง จำนวน 47 คน และด้านการชื่นชมผลิตภัณฑ์ Contemporary Local Style ระดับมากที่สุด จำนวน 10 คน ระดับมาก จำนวน 18 คน ระดับปานกลาง จำนวน 46 คน ระดับน้อย จำนวน 10 คน และระดับน้อยที่สุด จำนวน 16 คน ผลการประเมินความพึงพอใจจากการประยุกต์ใช้ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ที่เหมาะสมในการออกแบบเครื่องเรือน ของกลุ่มผู้ใช้ ผู้จำหน่าย ผู้ที่สนใจ ที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้ลวดลายจากผ้าทอพื้นเมือง ด้านรูปทรง และโครงสร้าง และด้านลวดลายและความงาม ดังต่อไปนี้

ตาราง 6

ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ ผู้บริโภค ผู้จำหน่าย ที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้ลวดลายจากผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ ด้านรูปทรงและโครงสร้าง

ด้านรูปทรงและโครงสร้าง	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ (n=100)
1. มีรูปทรงและโครงสร้างเหมาะสมในการนำลวดลายผ้าทอศรีสะเกษมาประยุกต์ใช้	4.38	0.21	มาก
2. รูปทรงและโครงสร้างมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน	4.31	0.18	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านรูปทรงและโครงสร้าง	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ (n=100)
3. มีรูปทรงและโครงสร้างที่ดึงดูดความสนใจ	4.29	0.15	มาก
4. มีรูปทรงและโครงสร้างที่ง่ายต่อการขนส่ง	4.33	0.17	มาก
5. วัสดุที่เลือกใช้ความเหมาะสมกับการใช้งาน	4.31	0.15	มาก
รวม	4.39	0.17	มาก

จากตาราง 6 พบว่า ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ ผู้บริโภค ผู้จำหน่าย ที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้ลวดลายจากผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ ด้านรูปทรงและโครงสร้าง โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้ มีรูปทรงและโครงสร้างเหมาะสมในการนำลวดลายผ้าทอศรีสะเกษมาประยุกต์ใช้ ($\bar{x} = 4.38$) มีรูปทรงและโครงสร้างที่ง่ายต่อการขนส่ง ($\bar{x} = 4.33$) รูปทรงและโครงสร้างมีความปลอดภัยต่อผู้ใช้งาน ($\bar{x} = 4.31$) วัสดุที่เลือกใช้ความเหมาะสมกับการใช้งาน ($\bar{x} = 4.31$) และมีรูปทรงและโครงสร้างที่ดึงดูดความสนใจ ($\bar{x} = 4.29$)

ตาราง 7

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ ผู้บริโภค ผู้จำหน่าย ที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนจากการประยุกต์ใช้ลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ ด้านลวดลายและความงาม

ด้านลวดลายและความงาม	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ (n=100)
1. ลวดลายแสดงถึงอัตลักษณ์ผ้าทอ จังหวัดศรีสะเกษ	4.33	0.19	มาก
2. มีความเหมาะสมสวยงามน่าใช้งาน	4.33	0.17	มาก
3. ความกลมกลืนกับ โครงสร้าง	4.31	0.11	มาก
4. วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม	4.33	0.17	มาก
5. มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปหัตถกรรม ท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ	4.38	0.19	มาก
รวม	4.36	0.17	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ใช้ ผู้บริโภค ผู้จำหน่าย ที่มีต่อรูปแบบเครื่องเรือนจากการประยุกต์ใช้ลวดลายจากหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองศรีสะเกษ ด้านลวดลายและความงาม โดยเรียงจากมากไปหาน้อย มีค่าเฉลี่ยดังต่อไปนี้ มีลวดลายที่ยังคงไว้ซึ่งศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ ($\bar{x} = 4.38$) วัสดุในการตกแต่งมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.33$) มีความเหมาะสมสวยงามน่าใช้งาน ($\bar{x} = 4.33$) ลวดลายแสดงถึงอัตลักษณ์ผ้าทอ จังหวัดศรีสะเกษ ($\bar{x} = 4.33$) และความกลมกลืนกับ โครงสร้าง ($\bar{x} = 4.31$)

อภิปรายผล

การศึกษาลวดลายหัตถกรรมผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของชาวบ้านหลายอย่าง เช่น สะท้อนให้เห็นความชาญฉลาดในการเลือกสรรวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ทำผ้าทอ และผ้าทอแต่ละชนิดก็มีความแตกต่างทั้งในกระบวนการผลิต การนำไปใช้งาน ซึ่งชาวบ้านจะมีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของวัตถุดิบแต่ละชนิดเป็นอย่างดี แล้วนำมาคิดแปลงแปรรูปเป็นวัสดุที่ใช้ทำหัตถกรรมผ้าด้วยวิธีต่าง ๆ และตอบสนองการใช้สอยได้เป็นอย่างดี โดยภาพรวมของงานหัตถกรรมผ้าทอจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า รูปแบบ ลวดลาย ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากภูมิปัญญาของชาวบ้านภายในท้องถิ่นที่สืบทอดต่อกันมาแต่ละภูมิภาคของจังหวัดศรีสะเกษ และเป็นการสร้างรูปแบบเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตเป็นส่วนใหญ่โดยอดีตหัตถกรรมผ้าทอ เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน ผลงานเหล่านั้นมีรูปแบบที่สอดคล้องกันกับการใช้งานและเป็นลักษณะเฉพาะของหัตถกรรมผ้าทอแต่ละชนิด ผลงานเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ปราศจากการปรุงแต่ง และเป็นเอกลักษณ์ตามรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Leesuwat (1996) ที่ให้ความหมายของศิลปหัตถกรรมบ่งบอกถึงการผสมผสานคุณสมบัติที่ทรงคุณค่าสองประเภท คือ ศิลปะและงานหัตถกรรม ความหมายซึ่งนามธรรมของศิลปะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความงามที่ได้สัมผัสจากธรรมชาติ แวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกระบวนการ สร้างสรรค์งานหัตถกรรมที่ขัดเกลาผลงาน จนเรียกได้ว่า เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่ทรงคุณค่า หัตถกรรมคือคุณค่าทางศิลปะและความงาม หัตถกรรมผ้าทอหลายชนิดมีรูปทรง และลวดลายที่ลวดวิงวามคุณค่าในการแสดงออกทางอารมณ์และจิตใจของช่างพื้นบ้าน

การคัดเลือกลวดลายจากผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้รวบรวมลวดลายที่เป็นแม่บท หรือลวดลายที่เป็นลวดลายดั้งเดิมจากการให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ผลิต ผู้รู้ และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ พบว่าลวดลายที่พบและมีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือนร่วมกับเทคนิคการแกะไม้ซึ่งเป็นเทคนิคที่เหมาะสมของช่างพื้นถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อผลิตและต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์

ทางวัฒนธรรมที่มีความร่วมสมัยกับตัววัสดุที่เป็นวัสดุพื้นถิ่นที่สามารถหาได้ง่าย และเป็นองค์ความรู้ใหม่ในด้านการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากลวดลายผ้าพื้นเมืองร่วมกับวัสดุ และเทคนิคที่ช่างพื้นบ้านนั้นสามารถสร้างสรรค์และต่อยอดผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งลายผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องเรือน มีจำนวน 5 ลวดลาย ได้แก่ 1.ลายเชิงเทียนประยุกต์ 2.ลายเชิงเทียนคู่ 3.ลายขอ 4.ลายเชิงเทียนปักแล้ว และ 5.ลายเชิงเทียนเดี่ยว สอดคล้องกับ Kaewphichit (2008) ที่ศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านในการผลิตผ้าไหมปักธงชัย เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่บรรพบุรุษ ได้สร้างสรรค์ ถ่ายทอดต่อกันมาเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านซึ่งได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและเกิดการเลียนแบบนำมาเป็นลายผ้าทอ และสอดคล้องกับ Wetsiyanan (2005) ที่ศึกษาภูมิปัญญาผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่าลวดลายผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา สิ่งแวดล้อม สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และการแพร่กระจายของอิทธิพลต่างวัฒนธรรม ผ้าไหมมีบทบาทหน้าที่แสดงถึงภูมิปัญญาของช่างทอผ้าไหม สถานภาพทางสังคม คุณค่าทางจิตใจ และแสดงคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ และมีการสืบทอดเส้นไหมใยฝ้ายภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นพื้นถิ่นได้อย่างมีคุณค่า

การออกแบบเครื่องเรือน จากการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ สอดคล้องกับ Chatnuntaphorn (2024, Pp. 40-59) ที่วิจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกชุมชนท่องเที่ยวตามอัตลักษณ์วัฒนธรรมชาวกูย บ้านรงค์ อำเภอรังสรรค์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ศึกษาการทำผ้าแล้วหรือของของที่ระลึก ว่าเป็นเพียงอาชีพเสริม นอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม หรือการเลี้ยงสัตว์ โดยมีองค์ความรู้การแล้วผ้าต่างๆ มาจากรุ่นสู่รุ่น จากบรรพบุรุษ โดยใช้วิธีการดั้งเดิม ลวดลายดั้งเดิม และใช้ผ้าข้อมมะเกลือที่ได้รับการสืบสานต่อกันมา โดยผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุ นิยมทอผ้าไหมมากกว่าผ้าฝ้ายเนื่องจากเป็น

วัสดุที่ทำได้ง่ายตามธรรมชาติ เหมาะที่ใช้ทำเป็นเครื่องแต่งกาย เฟอร์นิเจอร์ ประดับตกแต่งเครื่องเรือน

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องเรือนร่วมสมัย โดยการประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ลวดลายผ้าพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ร่วมกับศิลปกรรมพื้นถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ รวมไปถึงถึงลักษณะเด่นของงานหัตถกรรมผ้าพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ นำไปสู่แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจจากทุนทางวัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในภูมิภาคได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบเครื่องเรือนจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์พื้นถิ่น มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับองค์กรต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น ที่นั่งพักคอย หรือที่นั่งพักผ่อนภายในอาคาร
2. ผู้ผลิตงานเครื่องเรือน และผู้ที่สนใจในการต่อยอดผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ผ้าทอพื้นถิ่นศรีสะเกษควรศึกษารูปแบบการผลิต เช่น การย้อมผ้าจากสีธรรมชาติ การตัดเย็บเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบครั้งต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
3. งานวิจัยนี้เป็นแนวทางการออกแบบเครื่องเรือนเพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สนใจในลวดลายผ้าพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ และเพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านอื่น ๆ ได้ในโอกาสต่อไป

References

- Chatnuntaphorn, P. (2024). Study and development of souvenirs at community tourism spots according to the Kui cultural identity of Ban Rong Ra Prangku District, Sisaket Province. *Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 21(1), 40 – 59. doi.org/10.14456/jhusoc.2024.3 [in Thai]
- Kaewphichit, S. (2008). *Folk wisdom in producing Pak Thong Chai silk for developed into product standard products Community*. [Master of Arts in Cultural Sciences Graduate School]. Mahasarakham University. [in Thai]
- Leesuwan, W. (1989). *Thai arts and crafts*. Dan Suttha Printing. [in Thai]
- _____. (1996). *Folk arts and crafts*. Compact Print. [in Thai]
- Office of The National Economic and Social Development Council. (2024). *The Thirteenth plan (2023-2027)*. www.nesdc.go.th,
- Saributr, U. (2007). *Furniture design*. Odeon Store. [in Thai]
- Sikkha, S. (2011). *Unique fabric patterns of Sisaket Province*. Printing House Ubonkit Offset. [in Thai]
- Siljaru, T. (2012). *Research and analysis of statistical data using SPSS and AMOS* (13th ed.). Bangkok Business R&D. [in Thai]
- Suwanthada, P. (2014). *Local woven fabric from southern Isan*. Siritham Offset. [in Thai]
- Wetsiyanan, T. (2005). *Silk wisdom of the Khmer ethnic group, Ban Tha Sawang, Mueang* [Graduate School Development Surindra]. Surindra Rajabhat University. [in Thai]

Author

Pratak Koonthong

Arts and Design Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Sisaket Rajabhat University

319 Thaipantha Rd., Muang Sisaket District, Sisaket Province 33000

Tel : 08-6724-2049, Email : pratak.k@365.sskru.ac.th